

Indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo 2024-2038

Varde
Kommune

Indledning

Kæmpebjørneklo er en invasiv art, som er uønsket i den danske natur blandt andet på grund af dens store blade, som skygger den øvrige vegetation ihjel. Kæmpebjørnekloens saft gør desuden huden følsom over for sollys og kan give alvorlige forbrændinger.

I Varde Kommune er der siden 2012 bekæmpet kæmpebjørneklo på baggrund af kommunens indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo. Indsatsen har været vellykket og den samlede bestand er betydeligt reduceret, men der er dog fortsat bestande af kæmpebjørneklo og dermed fortsat behov for en effektiv og vedvarende indsats for at udrydde den invasive plante.

Den hidtidige indsatsplan var gældende til og med 2023. Varde Kommune har derfor udarbejdet en ny indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo gældende for perioden 2024-2038, begge år inklusiv. Med vedtagelse af indsatsplanen forpligtes alle lodsejere i kommunen til fortsat at bekæmpe kæmpebjørneklo. Det er lov om drift af landbrugsjorder og bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo, der giver kommunen mulighed for at udarbejde og vedtage en samlet indsatsplan for bekæmpelse på både private og offentlige arealer.

Formål

Den overordnede målsætning med indsatsplanen er, at ingen kæmpebjørneklo får lov til at blomstre og sætte frø, og at planten bliver bekæmpet og udryddet i hele Varde kommune. Formålet med indsatsplanen er ligeledes at beskrive forpligtende retningslinjer for både offentlige og private lodsejere til enten at fortsætte eller iværksætte bekæmpelsen af kæmpebjørneklo.

Lovgrundlag

Bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo er fastsat i medfør af lov om drift af landbrugsjorde. Det betyder, at Varde Kommune har hjemmel til at udarbejde en indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo og pålægge private såvel som offentlige lodsejere, at de skal bekæmpe kæmpebjørneklo på egne arealer i overensstemmelse med indsatsplanen.

Indsatsplan i offentlig høring

Indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo skal sendes i minimum otte ugers offentlig høring. Efter udløb af høringsfristen kan byrådet vedtage indsatsplanen.

Efter vedtagelsen kan indsatsplanen påklages til Miljøstyrelsen i forhold til planens indholdsmæssige overensstemmelse med de angivne krav i bekendtgørelsens § 2. Lodsejere er klageberettiget ligesom Landbrug & Fødevarer samt Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet ved deres hovedorganisationer er klageberettigede jf. § 6 i bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo. Klagen indgives til kommunen, som videresender med bemærkninger til Miljøstyrelsen. Klagen skal indgives inden fire uger efter offentliggørelse af den endeligt vedtagne indsatsplan.

Håndhævelse

Såfremt Varde Kommune konstaterer, at der ikke sker en tilstrækkelig bekæmpelse af kæmpebjørneklo på et areal, kan kommunen påbyde lodsejer eller bruger af arealet at foretage bekæmpelse i overensstemmelse med indsatsplanen. Lodsejer eller bruger skal gives en frist på mindst 14 dage til at foretage bekæmpelsen. Overholdes påbuddet ikke, kan kommunen foretage bekæmpelsen på ejers eller brugers regning dog ikke mere end 3,81 kr. pr. kvadratmeter uden en veldokumenteret begrundelse. Maksimumprisen reguleres årligt med nettoprisindekset for januar måned jf. § 5 i bekendtgørelse for bekæmpelse af kæmpebjørneklo.

Kommunen er efter lov om drift af landbrugsjorder bemyndiget til at kunne føre tilsyn til enhver tid mod fremvisning af behørig legitimation.

Varde Kommunes afgørelser efter bestemmelserne i denne indsatsplan kan påklages til Miljøstyrelsen. Lodsejere og brugere kan klage over påbuddet til Miljøstyrelsen. Desuden er Landbrug & Fødevarer samt Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet ved deres hovedorganisationer klageberettiget. Klagen skal sendes til kommunen, som så videresender klagen sammen med kommunens bemærkninger til Miljøstyrelsen. Klagen skal indgives inden fire uger fra datoen for modtagelse af afgørelsen. Miljøstyrelsens afgørelse kan ikke påklages til anden myndighed.

Hensyn til anden lovgivning

Ved bekæmpelse af kæmpebjørneklo kan det være nødvendigt at tage hensyn til anden lovgivning. Blandt andet ved bekæmpelse på landbrugsjorder, der drives økologisk eller får tilskud via MVJ-ordninger. I naturområder omfattet af naturbeskyttelsesloven § 3 kan det ligeledes være nødvendigt at søge om dispensation i forbindelse med bekæmpelse af kæmpebjørneklo. Eksempelvis må jordbehandling ikke foregå i naturområder omfattet af naturbeskyttelsesloven, på braklagte marker omfattet af driftsbetingede støtteordninger eller i to meter bræmmer ved vandløb.

Ved bekæmpelse med brug af pesticider, er der ligeledes en del begrænsninger og ofte skal der søges dispensation. Yderligere oplysninger om pesticider kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk/kemi/pesticider

Indsatsområde

Hele Varde Kommune er udpeget som indsatsområde.

Tidsfrister for bekæmpelse af kæmpebjørneklo

En effektiv bekæmpelse af kæmpebjørneklo afhænger af, at bekæmpelsen udføres på de rette tidspunkter af året. Lodsejere, der har kæmpebjørneklo på deres arealer, har pligt til at gennemføre første bekæmpelse i perioden fra 1. april til 1. juni. Det betyder, at senest den 1. juni skal årets første bekæmpelse være gennemført. Anden bekæmpelse skal være gennemført senest den 15. august. Denne skal sikre, at nye planter, der kan være spiret frem i løbet af sommeren, også fjernes.

For bekæmpelse af kæmpebjørneklo gælder følgende frister:

1. bekæmpelse skal være udført senest 1. juni
2. bekæmpelse skal være udført senest 15. august

Hvis Varde Kommune konstaterer, at der ikke er foretaget en bekæmpelse efter de gældende tidsfrister, kan kommunen udstede et påbud om iværksættelse af bekæmpelse af kæmpebjørneklo.

Bekæmpelsesmetoder

Der er flere metoder at bekæmpe kæmpebjørneklo på. Hvilken metode, der er den mest optimale, afhænger af arealet og antallet af planter. Den nedenstående tabel giver et hurtigt overblik over de muligheder, der er for bekæmpelse af arten. Detaljeret vejledning til bekæmpelsesmetoder kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Uanset hvilken metode, man vælger at bruge, skal man være forberedt på, at bekæmpelsen kan vare op til 10 år, fordi frø i jorden kan bevare spireevnen i op til 10 år. Det er også vigtigt, at man er opmærksom på, at de høstede planter kan udvikle modne frø, hvis de får lov til at blive liggende på jorden. Blomsterdele og rod skal indsamles i en plastiksæk eller lignende og afleveres til forbrænding. For at bekæmpelsesmetoderne er effektive, er det vigtigt, at de bliver iværksat på det korrekte tidspunkt.

Vejledning til bekæmpelse af kæmpebjørneklo

Metode/ Bestandsstørrelse	0-20 stk.	21-100 stk.	100 <
Manuel rodstikning med spade 5 til 10 cm under jorden	Meget effektiv dog undtaget på meget blød bund, start marts-april og gentages mindst 2-3 gange om året.	Effektiv, men tidskrævende, start marts-april og gentages mindst 2-3 gange om året.	Effektiv, men meget tidskrævende, start marts-april og gentages mindst 2-3 gange om året.
Manuel eller maskinel slåning	Effektiv, start april-maj, gentages 3-4 gange i løbet af sommeren, ingen planter må få lov til at blomstre.	Meget effektiv, start april-maj, gentages 3-4 gange i løbet af sommeren, ingen planter må få lov til at blomstre.	Effektiv evt. i kombination med græsning, start april-maj, gentages 3-4 gange i løbet af sommeren, ingen planter må få lov til at blomstre.
Anvendelse af pesticider	Anvend kun pesticider, som er godkendt til formålet, start april-maj	Anvend kun pesticider, som er godkendt til formålet, start april-maj	Anvend kun pesticider, som er godkendt til formålet, start april-maj
Jordbehandling/genopdyrkning	Effektiv, men kan ikke anvendes på alle arealer	Effektiv, men kan ikke anvendes på alle arealer	Effektiv, men kan ikke anvendes på alle arealer
Afgræsning	Effektiv, men tidskrævende, start april-maj, dagligt tilsyn med dyrene.	Effektiv, men tidskrævende, start april-maj, dagligt tilsyn med dyrene.	Meget effektiv, start april-maj, dagligt tilsyn med dyrene.

Særligt omkring anvendelse af pesticider

Kun pesticider, der er godkendt til formålet, kan lovligt anvendes. Det vil sige, at midlerne er godkendt til brug på udyrkede arealer eller specifikt til brug mod kæmpebjørneklo. De godkendte anvendelsesområder fremgår af etiketten til midlerne.

Ved brug af pesticider bør man kun påføre pesticidet direkte på kæmpebjørneklo. Derved sikres det, at de øvrige planter, der er på voksestedet, får mulighed for at dække jorden, hvorved det bliver vanskeligere for kæmpebjørnekloens frø at spire.

Bredsprøjtning af større arealer bør helt undgås, da der er risiko for, at området's naturlige flora rammes og at giften spredes til det omgivende miljø. Endvidere skal den enkelte lodsejer være opmærksom på, at der på en række arealer kan være begrænsninger i forhold til brugen af sprøjtemidler. Begrænsningerne kan bl.a. gælde arealer, der er omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven, langs vandløb, vandhuller og søer, på brakmarker, på arealer, hvor der gives tilskud fra MVJ-ordningen og på arealer med økologisk jordbrug. I forbindelse med en eventuel brug af pesticider til bekæmpelse af kæmpebjørneklo er det den enkelte lodsejers ansvar at overholde gældende lovgivning.

Varde Kommune opfordrer til, at man så vidt muligt undgår at benytte pesticider i forbindelse med bekæmpelsen af kæmpebjørneklo.

Sundhedsrisiko

Alle kæmpebjørnekloens dele indeholder plantesaft, som kan give voldsomme udslæt. Når saften bliver udsat for sollys, kan den forårsage dybe alvorlige brandsår, hvorfor man bør være forsigtig under bekæmpelsen. Hvis uheldet er ude, skyl da grundig med vand og sæbe og undgå sollys. Er reaktionen kraftig, kontakt læge. Ved øjenkontakt skylles med vand, hvorefter der bør søges læge. For at minimere risikoen for forbrændinger og spredning af frø skal tøj og redskaber grundigt rengøres.

Beskrivelse af planten

Kæmpebjørneklo (*Heracleum mantegazzianum*) kom til landet i 1800-tallet. Fra 1950 begyndte den invasive plante at sprede sig i naturen, hvor dens vækstkraft udkonkurrerer naturligt hjemmehørende arter og derved ændrer naturtypen radikalt. Når den visner ned om vinteren efterlader den jorden ubeskyttet mod erosion. Dette er især et problem langs vandløbenes brinker. Den optræder ofte på næringsrige uopdyrkede områder, som især findes langs vandløb og søer. Dens frø kan spredes med vandet, hvorfor en bekæmpelse altid bør starte opstrøms. Vådområderne langs vandløbene er ligeledes ofte svært tilgængelige områder, som vanskeliggør registrering og bekæmpelse. Desuden kan frøene spredes med vindens hjælp og ved hjælp af dyr, der får dem i pelsen.

Kæmpebjørneklo er ikke til at tage fejl af med sin imponerende størrelse og lysende hvide skærme. Kæmpebjørneklo spirer tidligt i marts måned, hvor den etablerer et tæt jorddække. Kæmpebjørneklo er som regel toårig og bliver det andet år 2-4m høj, nogle gange endnu højere. Stænglen kan være op til 10 cm tyk og er stivhåret, furet med røde pletter. Bladene er store og saftgrønne, ofte meterlange og fjersnitdelte. Det første år dannes der normalt kun blade og en kraftig pælerod. Roden, som kan blive ca. 50 cm lang og er en noget grenet pælerod. Som regel dør hele planten, hvis roden skæres over under vækstpunkterne, som findes ca. 10-15 cm under jorden.

Der er tre arter, som kan forveksles med kæmpebjørneklo:

- Kvan med glat stængel til forskel fra kæmpebjørnekloens meget furede stængel.
- Kål tidsel tidligt på sæsonen.
- Almindelig bjørneklo.

Disse tre arter vokser i de samme miljøer som kæmpebjørneklo, men de er alle hjemmehørende og bør ikke bekæmpes.

Registrering

En effektiv bekæmpelse kræver et godt overblik over, hvor planten vokser. Varde Kommune kortlagde i 2011 alle lokaliteter med kæmpebjørneklo og kortet er løbende blevet opdateret ikke kun med levesteder men også med bestandenes størrelser baseret på antallet af planter. Kortet giver dermed også et overblik over udviklingen gennem årene og gør det muligt at udføre en målrettet bekæmpelse af kæmpebjørneklo. Kortet over de hidtil registrerede lokaliteter med kæmpebjørneklo kan findes på Varde Kommunes hjemmeside. www.vardekommune.dk/borger/affald-og-miljo/natur

Indrapportering af forekomster af kæmpebjørneklo kan ske via appen Giv et praj – Varde Kommune eller ved at kontakte Teknik og Miljø på teknikogmiljo@varde.dk

Opfølgning og revision af indsatsplan

Varde Kommune forbeholder sig retten til at revidere indsatsplanen fortløbende, således at indsatsen optimeres og til enhver tid følger lovgivningen på området.

Gyldighed

Indsatsplanen træder i kræft den 1. januar 2024 og er gældende indtil en revideret indsatsplan er godkendt af Varde Kommunens byråd dog senest 2038.